

O Lekárskej fakulte Alžbetínskej univerzity

MUDr. László Kiss, CSc., dr. habil.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Bratislava

Pediatr. prax, 2018;19(5):244

Pred sto rokmi, 5. októbra 1918 sa na Lekárskej fakulte 3. univerzity Uhorska v Pozsony (Prešporok, Pressburg) začalo vyučovanie. O rok neskôr, 22. augusta 1919 prevzal Alžbetínsku univerzitu v Bratislave československý štát – lekárska fakulta bola začlenená do novej Univerzity Komenského (LF UK).

Krátka história – i keď prvopočiatky myšlienky založiť univerzitu v meste na Dunaji, v ktorom už v XV. storočí existovala Academia Istropolitana, siahajú až do sedemdesiatych rokov XIX. storočia. 14. augusta 1878 minister pre veci náboženstva a verejného vzdelávania v Uhorsku Augustín Trefort (1817 – 1888), syn ráneho v Humennom, v prípise hlavnému županovi označil Pozsony (Bratislavu) za potenciálne sídlo tretej univerzity v Uhorsku. Prvá bola v Pešti – založená v Trnave v roku 1635, s lekárskou fakultou od 1769 – druhá v Kolozsvári (Kluž, Rumunsko) od roku 1872. No úmrtie Treforta a roztrieštenosť názorov o nutnosti 3. univerzity prekazili realizáciu plánu. Nádej živila najmä neúnavná aktivita primára Krajinskej nemocnice Gabriela Pávai-Vajna (1850 – 1913). Pávai-Vajna v rokoch 1884, 1887 a 1907 vydal i brožúry, v ktorých odborne

odôvodnil prednosť Bratislavy pred ostatnými uchádzačmi o 3. univerzitu.

Vďaka aj jeho činnosti sa ľady pohli začiatkom XX. storočia. Prijatie zákona č. XXXVI/1912 o založení univerzity súčasne v Bratislave a v Debrecíne ukončilo takmer 40 rokov trvajúci boj o univerzitu. 2. apríla 1914 boli vymenovaní prví profesori: pre vnútorné lekárstvo Ferenc Herzog (1879 – 1952), pre chirurgiu Lajos Bakay (1880 – 1959) – obidvaja z Pešti – a pre pôrodnictvo Dezső Velits (1860 – 1921), riaditeľ školy pre babice. Súčasne sa interné a chirurgické oddelenie Krajinskej nemocnice, ako i škola pre babice premenovali na kliniky. Vymenovaní profesori dostali prísľub o skorej výstavbe kliník.

Vypukla však vojna a plány sa odložili. Lekárska fakulta Alžbetínskej univerzity začala svoju činnosť teda v budove Krajinskej nemocnice – bez medikov. Profesorský zbor sa doplnil až v apríli 1918. Boli to: Béla Entz (patologická anatomia a súdne lekárstvo), Pál Heim (detské lekárstvo) – stal sa aj riaditeľom od roku 1857 fungujúcej detskej nemocnice – Camillo Reuter (psychiatria), József Imre (očné lekárstvo), Béla Fenyvessy (verejné zdravotníctvo), Ferenc Veress

(dermatovenerológia), Mihály Pekár (fyziológia) a Géza Mansfeld (farmakológia).

Lekárska fakulta Alžbetínskej univerzity fungovala prakticky len jeden rok. Aj za také krátke obdobie však produkovala nielen pedagogické, ale aj pozoruhodné vedecké výsledky. Profesor Mansfeld a jeho asistenti – Albert Szent-Györgyi a Carl Ferdinand Cori – študovali činnosť srdcového svala. Svoje výsledky publikovali v 3 prácach na stránkach časopisu Pflügers Archiv für die gesamte Physiologie. Len pre úplnosť – Szent-Györgyi obdržal v roku 1937 za objav vitamínu C a Cori, rodák z Prahy, o 10 rokov neskôr za objav priebehu katalýzy glykogénu Nobelovu cenu.

V roku 1919 odišli maďarskí profesori na Alžbetínsku univerzitu, ktorá sa dobudovala v Pécsi. V Bratislave sa začala nová éra lekárskeho štúdia – na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského.

MUDr. László Kiss, CSc., dr. habil.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety
Palackého č. 1, 810 00 Bratislava
kiss.agi@panelnet.sk